

XÂY DỰNG ĐẢNG VỀ ĐẠO ĐỨC TRONG VĂN KIẾN ĐẠI HỘI XIII CỦA ĐẢNG VÀ SỰ VẬN DỤNG VÀO LĨNH VỰC BÁO CHÍ - TRUYỀN THÔNG

PGS, TS NGUYỄN THỊ TRƯỜNG GIANG

Phó Giám đốc Học viện Báo chí và Tuyên truyền

Tóm tắt: Đại hội XIII (2021) của Đảng tiếp tục nhấn mạnh công tác xây dựng Đảng về đạo đức. Đây là nhiệm vụ đặc biệt quan trọng, có ý nghĩa lý luận và thực tiễn to lớn, góp phần nâng cao năng lực lãnh đạo, sức chiến đấu của Đảng, làm cho Đảng thực sự trong sạch, vững mạnh, ngang tầm nhiệm vụ cách mạng. Phát huy truyền thống lịch sử vẻ vang của mình, trong những năm qua, đội ngũ những người làm báo chí-truyền thông đã không ngừng rèn luyện, phấn đấu nâng cao bản lĩnh chính trị, đạo đức nghề nghiệp, trách nhiệm xã hội, trình độ chuyên môn nghiệp vụ, vững vàng vượt qua mọi khó khăn, góp phần vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ vững chắc Tổ quốc Việt Nam xã hội chủ nghĩa.

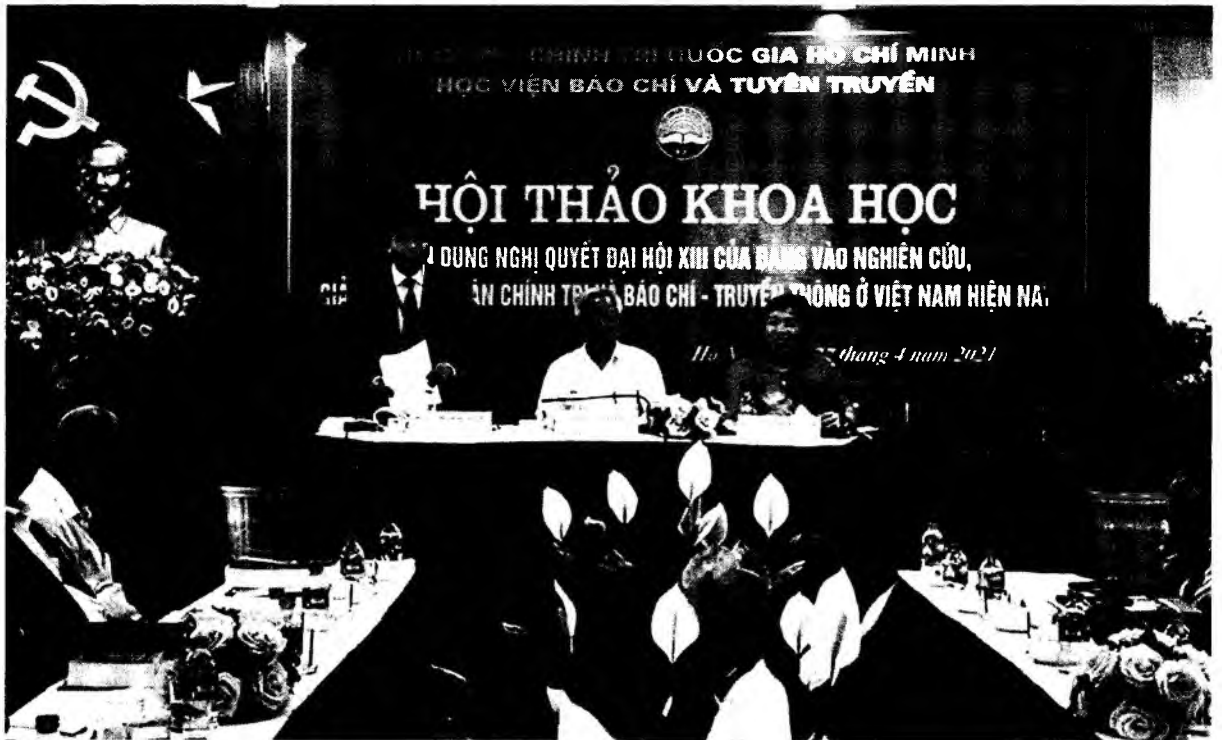
Từ khóa: Xây dựng Đảng về đạo đức; Đại hội XIII của Đảng; báo chí-truyền thông

1. Công tác xây dựng Đảng về đạo đức trong Văn kiện Đại hội XIII

Từ thực tiễn công cuộc đổi mới, trực tiếp là 5 năm thực hiện Nghị quyết Đại hội XII, Đại hội XIII (2021) của Đảng rút ra 5 bài học kinh nghiệm. Bài học kinh nghiệm đầu tiên là về xây dựng Đảng, hệ thống chính trị: “Công tác xây dựng, chỉnh đốn Đảng phải được triển khai quyết liệt, toàn diện, đồng bộ, thường xuyên cả về chính trị, tư tưởng, đạo đức, tổ chức và cán bộ”¹.

Trong nhiệm kỳ Đại hội XII, công tác xây dựng Đảng về đạo đức được Trung ương và

các cấp ủy, tổ chức đảng đề cao; nhận thức và hành động của đội ngũ cán bộ, đảng viên, nhất là đảng viên giữ vị trí lãnh đạo có chuyển biến tích cực. Báo cáo chính trị tại Đại hội XIII nhấn mạnh: “*Công tác xây dựng Đảng về đạo đức* được đề cao, góp phần rèn luyện phẩm chất đạo đức cách mạng, chống chủ nghĩa cá nhân, cơ hội, thực dụng, “lợi ích nhóm”, những biểu hiện suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ”². Bên cạnh đó, Đại hội XIII cũng thẳng thắn chỉ ra, công tác xây dựng Đảng về đạo

Hội thảo khoa học: “Vận dụng Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng vào nghiên cứu, giảng dạy lý luận chính trị và báo chí-truyền thông ở Việt Nam hiện nay”, ngày 27-4-2021

đức vẫn còn có những hạn chế: Việc tu dưỡng, rèn luyện đạo đức, lối sống của một bộ phận cán bộ, đảng viên chưa thường xuyên, “một bộ phận cán bộ, đảng viên phai nhạt lý tưởng, giảm sút ý chí, ngại khó, ngại khổ, suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa”³; “bệnh lãng phí, vô cảm, bệnh thành tích ở một bộ phận cán bộ, đảng viên chưa bị đẩy lùi”⁴...

Đại hội XIII của Đảng thể hiện chủ trương nhất quán trong việc tiếp tục: Nêu cao tinh thần tự giác tu dưỡng, rèn luyện đạo đức của cán bộ, đảng viên. Đẩy mạnh giáo dục đạo đức cách mạng, thực hiện thường xuyên, sâu rộng, có hiệu quả việc học tập, làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh gắn với việc thực hiện nhiệm vụ chính trị. Đại hội nhấn mạnh: “Tập trung xây dựng Đảng về đạo

đức”⁵, xác định 3 nhiệm vụ trọng tâm, trong đó, nhiệm vụ hàng đầu là: “Đấu tranh ngăn chặn, đẩy lùi có hiệu quả tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức, lối sống, những biểu hiện “tự diễn biến”, “tự chuyển hóa” trong nội bộ”⁶. Đồng thời, Đại hội XIII bổ sung, nhấn mạnh các giải pháp mới, mạnh mẽ, quyết liệt, đồng bộ.

Thứ nhất, coi trọng nêu gương: “Thực hiện nghiêm các quy định của Đảng về trách nhiệm nêu gương, chức vụ càng cao càng phải gương mẫu, trước hết là Ủy viên Bộ Chính trị, Ủy viên Ban Bí thư, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương. Đảng viên tự giác nêu gương để khẳng định vị trí lãnh đạo, vai trò tiên phong, gương mẫu, tạo sự lan tỏa, thúc đẩy các phong trào cách mạng”⁷. Đại hội “Đề cao tính tiên phong, gương mẫu trong văn hóa ứng xử của

người lãnh đạo, cán bộ, đảng viên trong các cơ quan, đơn vị”⁸. “Cấp ủy, tổ chức đảng, các tổ chức trong hệ thống chính trị, đội ngũ đảng viên, cán bộ, công chức, viên chức nêu gương thực hành dân chủ, tuân thủ pháp luật, đề cao đạo đức xã hội”⁹. Nêu gương vừa là đạo đức của cán bộ, đảng viên, vừa là phương thức lãnh đạo của Đảng. Đề cao tính tiên phong, gương mẫu của cán bộ, đảng viên không đơn thuần là trong ngôn từ lời nói, cách thức giao tiếp, mà phải xuất phát từ nhận thức, thái độ, đạo đức, lối sống dân chủ, tôn trọng nhân dân, thái độ trách nhiệm và tình thương yêu với đồng chí, đồng nghiệp, nhằm xây dựng Đảng, hệ thống chính trị trong sạch, vững mạnh.

Thứ hai, đẩy mạnh giáo dục đạo đức cách mạng. “Nghiên cứu, bổ sung, hoàn thiện các giá trị đạo đức cách mạng theo tinh thần “Đảng ta là đạo đức, là văn minh” cho phù hợp với điều kiện mới và truyền thống văn hóa tốt đẹp của dân tộc. Xây dựng các chuẩn mực đạo đức làm cơ sở cho cán bộ, đảng viên tự điều chỉnh hành vi ứng xử trong công việc hằng ngày. Đẩy mạnh giáo dục đạo đức cách mạng, làm cho mỗi cán bộ, đảng viên thấy rõ bổn phận và trách nhiệm của mình, luôn vững vàng trước khó khăn, thách thức và không bị cám dỗ bởi vật chất, tiền tài, danh vọng. Nâng cao ý thức tu dưỡng, rèn luyện và thực hành đạo đức cách mạng”¹⁰.

Thứ ba, đấu tranh phê phán tiêu cực, biểu dương gương sáng về đạo đức. Đảng luôn coi trọng giữa “xây” và “chống”. “Tăng cường đấu tranh chống các quan điểm, hành vi phản đạo đức, phi đạo đức. Cổ vũ, biểu dương các gương sáng đạo đức, tạo ảnh hưởng sâu rộng trong Đảng và ngoài xã hội”¹¹. “Kết hợp giữa giữ vững kỷ luật, kỷ cương của Đảng, đề cao pháp luật của Nhà nước với giáo dục, bồi dưỡng nhân cách, đạo đức cách mạng cho cán bộ, đảng

viên. Thực hiện có hiệu quả việc giám sát của các cơ quan dân cử, Mặt trận Tổ quốc, các tổ chức chính trị-xã hội và nhân dân đối với việc tu dưỡng, rèn luyện đạo đức, lối sống của cán bộ, đảng viên, nhất là người đứng đầu và cán bộ chủ chốt”¹².

Qua các kì Đại hội Đảng, từ năm 2011 đến năm 2021, đã có nhiều chủ trương, quy định về trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên đã được ban hành, như: Quy định số 47-QĐ/TW, ngày 1-11-2011 của Ban Chấp hành Trung ương “Về những điều đảng viên không được làm”; Quy định số 101-QĐ/TW, ngày 7-6-2012 của Ban Bí thư “Về trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên, nhất là cán bộ lãnh đạo chủ chốt các cấp”; Quy định số 55-QĐ/TW, ngày 19-12-2016 của Bộ Chính trị “Về một số việc cần làm ngay để tăng cường vai trò nêu gương của cán bộ, đảng viên”; Quy định số 08-QĐi/TW, ngày 25-10-2018 của Ban Chấp hành Trung ương về “Trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên, trước hết là Ủy viên Bộ Chính trị, Ủy viên Ban Bí thư, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương”. Đặc biệt, từ năm 2016 đến nay, các cấp ủy đảng tập trung lãnh đạo, chỉ đạo triển khai thực hiện tốt Chỉ thị số 05-CT/TW, ngày 15-5-2016 của Bộ Chính trị “Về đẩy mạnh học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh” gắn với triển khai thực hiện nghiêm túc NQTU 4 khóa XI, NQTU 4 khóa XII về xây dựng, chỉnh đốn Đảng, theo đó, việc đề cao tính tiên phong, gương mẫu của cán bộ, đảng viên, nhất là người đứng đầu luôn được chú trọng. Thực hiện chủ trương của Đảng, công tác xây dựng Đảng về đạo đức đã có những chuyển biến tích cực, là tiền đề quan trọng để tiếp tục đạt hiệu quả trong thực hiện thắng lợi Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng trong giai đoạn tiếp theo.

2. Vận dụng trong lĩnh vực báo chí-truyền thông

Báo chí-truyền thông là một lĩnh vực quan trọng, nhờ khả năng tác động mạnh mẽ, rộng lớn và nhanh chóng vào toàn bộ xã hội nên có sức ảnh hưởng to lớn đến tư tưởng, tinh thần và đạo đức của công chúng, vì vậy, cán bộ, đảng viên hoạt động trong lĩnh vực báo chí-truyền thông phải đi đầu, nêu gương trong việc rèn luyện, tu dưỡng đạo đức và thực hiện Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng.

Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh đánh giá rất cao tầm quan trọng của báo chí. Người luôn coi báo chí là một vũ khí sắc bén, một bộ phận không thể thiếu của công tác cách mạng, “Một tờ báo có ảnh hưởng trong dân chúng rất mạnh”¹³ và báo chí có “*một địa vị quan trọng trong dư luận*”¹⁴. Theo Người, báo chí là phương tiện vận động, tập hợp lực lượng cách mạng và tổ chức thực hiện mục tiêu cách mạng một cách hiệu quả nhất. Chính vì báo chí có vị trí và vai trò to lớn, cùng lúc có thể tác động đến nhiều người, nhiều tầng lớp trong xã hội, nhiều lĩnh vực của cuộc sống, nên Hồ Chí Minh yêu cầu, nhà báo phải luôn tự giác nhận thức đầy đủ tính chất và vai trò xã hội của các hành vi sáng tạo mà mình thực hiện, phải học tập và tu dưỡng đạo đức.

Trong những năm vừa qua, báo chí cả nước đã có những bước phát triển vượt bậc và ngày càng giữ vững vai trò to lớn, không thể thiếu trong đời sống xã hội của đất nước. Đến cuối năm 2020 cả nước có: “779 cơ quan báo chí, trong đó có 142 báo, 612 tạp chí, 25 cơ quan báo chí điện tử độc lập. Cả nước có 72 cơ quan có giấy phép hoạt động phát thanh-truyền hình. Cả nước có hơn 41.000 người đang công tác tại các cơ quan báo chí với 21.132 người được cấp thẻ nhà báo”¹⁵. Phần lớn các cơ quan báo chí, nhà báo đã thực hiện nghiêm túc sự lãnh đạo, chỉ đạo, định hướng thông tin của Đảng, Nhà

nước, bám sát mục tiêu giữ vững ổn định chính trị, sự đồng thuận của xã hội và lòng tin của nhân dân đối với Đảng và chế độ; thông tin kịp thời, trung thực, toàn diện đời sống chính trị, kinh tế, xã hội ở trong nước và quốc tế, là diễn đàn tin cậy của nhân dân. Nhiều nhà báo đã thể hiện được bản lĩnh và đạo đức của mình trong việc khơi dậy một không khí phê bình dân chủ, công khai, thẳng thắn; hỗ trợ cho công tác điều tra của các cơ quan chức năng mà thể hiện rõ nhất trong cuộc đấu tranh chống tham nhũng, tiêu cực...

Bên cạnh những kết quả đạt được, sự xuống cấp về đạo đức của không ít người làm trong lĩnh vực báo chí-truyền thông cũng là vấn đề đáng báo động. Một bộ phận không nhỏ nhà báo “đức không trong, tâm không sáng” đã quên trách nhiệm khách quan, tôn trọng sự thật, tự bẻ cong ngòi bút, dùng báo chí để đề cao, tô hồng, quảng bá, hoặc che giấu điều xấu. Một số nhà báo lợi dụng tình trạng không ít doanh nghiệp “luôn lách”, có hoạt động sai trái để đe dọa, tống tiền. Những bài viết của bộ phận nhà báo này đã “tung hỏa mù” vào cuộc sống, làm cho người đọc dễ lầm lẫn đúng-sai. Nhiều bài viết có nội dung khai thác những chuyện giật gân, đời tư, đưa hình ảnh thiếu thẩm mỹ, lành mạnh, đi vào những chi tiết, đề tài bạo lực, tình dục... nhằm câu khách, kích thích trí tò mò của một bộ phận công chúng.

Số ít cơ quan báo chí chưa tự giác chấp hành sự lãnh đạo của Đảng, sự quản lý của Nhà nước, có biểu hiện coi nhẹ chức năng chính trị, tư tưởng của báo chí cách mạng, xa rời tôn chỉ, mục đích; thiếu nhạy bén chính trị, bị khuynh hướng “thương mại hóa” chi phối, chạy theo thị hiếu tầm thường, nặng thông tin về những hiện tượng tiêu cực, yếu kém, mặt trái của xã hội, thổi phồng, khoét sâu vào các thiếu

sốt, khuyết điểm, làm “nóng” lên một số vấn đề chính trị, kinh tế, xã hội của đất nước, của các ngành, địa phương một cách thiếu ý thức và không đáng có; khai thác đời tư cá nhân, vi phạm *Luật Báo chí*; ít chú ý tới việc phát hiện, cổ vũ, biểu dương những tấm gương người tốt, việc tốt, những nhân tố mới, điển hình tiên tiến trong sự nghiệp đổi mới, xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Một số tờ báo đăng những thông tin sai sự thật, suy diễn chủ quan, khi biết sai không cải chính hoặc cải chính không nghiêm túc; khai thác và sử dụng thông tin của báo chí bên ngoài thiếu chọn lọc, trái với quan điểm, đường lối của Đảng và Nhà nước, truyền thống văn hóa của dân tộc... “Vẫn còn tình trạng phóng viên tham gia mạng xã hội có những phát biểu, bài viết về một số vấn đề nóng, vụ việc tiêu cực trái quan điểm chỉ đạo, làm phức tạp về nhận thức trong dư luận xã hội”¹⁶...

Thực trạng trên đòi hỏi các cơ quan báo chí-truyền thông phải thực hiện đúng tôn chỉ, mục đích, đối tượng phục vụ, nâng cao tính tư tưởng, nhân văn, khoa học, đề cao trách nhiệm xã hội, nghĩa vụ công dân, góp phần xây dựng văn hóa và con người Việt Nam. Đại hội XIII của Đảng nhấn mạnh mục tiêu: “Xây dựng nền báo chí, truyền thông chuyên nghiệp, nhân văn và hiện đại”¹⁷; tập trung vào những nhiệm vụ cơ bản sau:

Một là, “Thực hiện tốt quy hoạch, phát triển hệ thống báo chí, truyền thông”¹⁸; trong đó: “Xây dựng các cơ quan báo chí, tổ hợp truyền thông chủ lực đủ mạnh để thực hiện tốt chức năng thông tin tuyên truyền thiết yếu, làm chủ mặt trận thông tin”¹⁹; “Phát triển hiệu quả, lành mạnh hệ thống báo chí, xuất bản, in, phát thanh, truyền hình, đặc biệt là mảng nội dung số đáp ứng yêu cầu xây dựng, bảo vệ đất nước và nhu cầu của người dân”²⁰.

Hai là, gắn kết thống nhất giữa hai mặt phát triển và quản lý trong quá trình xây dựng và vận hành báo chí-truyền thông, nhấn mạnh “Tăng cường quản lý và định hướng hoạt động của các cơ quan báo chí”²¹, “Tăng cường quản lý và phát triển các loại hình truyền thông, thông tin trên internet”²².

Ba là, “tập trung đào tạo, xây dựng đội ngũ cán bộ quản lý báo chí, phóng viên, biên tập viên có bản lĩnh chính trị, phẩm chất đạo đức trong sáng và tinh thông nghiệp vụ để nâng cao hiệu quả công tác tuyên truyền”²³.

Bốn là, “Chủ động, kịp thời cung cấp thông tin thiết yếu và tiếp nhận thông tin phản ánh của người dân trong đấu tranh phòng, chống suy thoái đạo đức, lối sống, các thông tin về tham nhũng, lãng phí, quan liêu, tệ nạn xã hội; biểu dương nhân tố tích cực, điển hình tiên tiến, gương người tốt, việc tốt”²⁴. “Kiên quyết đấu tranh, loại bỏ các sản phẩm, thông tin độc hại, xuyên tạc, phản động, ảnh hưởng xấu đến ổn định chính trị-xã hội, thuần phong mỹ tục”²⁵.

Năm là, “xử lý nghiêm theo quy định Đảng và pháp luật của Nhà nước đối với các cơ quan báo chí, phóng viên đăng tải thông tin chưa được xác minh, kiểm chứng, không có cơ sở, căn cứ, gây ảnh hưởng không tốt đến dư luận xã hội”²⁶.

Dựa trên những quy định về trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên của Đảng; những yêu cầu về chuẩn mực đạo đức của cán bộ, đảng viên trong Nghị quyết Đại hội XIII; học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; những quy định đạo đức nghề nghiệp, những chuẩn mực và trách nhiệm khi tham gia mạng xã hội của Hội Nhà báo Việt Nam, có thể rút ra những yêu cầu đạo đức cơ bản đối với cán bộ, đảng viên hoạt động trong lĩnh vực báo chí-truyền thông như sau²⁷: tuyệt đối trung thành

với Đảng, Tổ quốc; có tác phong dân chủ, quần chúng, thân thiện; mẫn cán, tận tâm, thực hiện tốt nhiệm vụ được giao, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm; chủ động, sáng tạo, ra sức phấn đấu vì sự nghiệp phát triển của nền báo chí nước nhà; không lợi dụng nghề nghiệp để mưu cầu lợi ích cá nhân; chống mọi biểu hiện suy thoái về chính trị, tư tưởng, đạo đức, lối sống và các hình thức tham nhũng, lãng phí, phô trương hình thức; có trách nhiệm xã hội trong việc truyền đi những vấn đề ảnh hưởng đến công chúng và môi trường xung quanh; bảo vệ giá trị và tính liêm chính của nghề báo; cầu thị, sáng tạo, học tập suốt đời; tôn trọng bản quyền, không đạo văn; đoàn kết, tôn trọng đồng nghiệp.

Bên cạnh trách nhiệm nêu gương của mỗi cán bộ, đảng viên làm báo thì trách nhiệm của của mỗi cấp ủy, tổ chức Đảng trong các cơ quan báo chí đối với công tác xây dựng đảng về đạo đức vừa là mục tiêu, vừa là nhiệm vụ. Hiện cả nước có 971 tổ chức đảng với hơn 17 nghìn đảng viên đang công tác, sinh hoạt đảng tại 844 cơ quan báo chí²⁸. Đây là lực lượng nòng cốt để xây dựng chuẩn mực đạo đức, thực hiện tốt trách nhiệm nêu gương của cán bộ, đảng viên, người làm báo mà trước hết là người đứng đầu cấp ủy, cơ quan, đơn vị theo các quy định của Ban Bí thư, Bộ Chính trị, Ban Chấp hành Trung ương. Nêu gương là một phương thức xây dựng Đảng, chỉ khi cán bộ, đảng viên thực sự nêu gương mới tạo ra sự gắn kết, thống nhất, đột phá, năng lượng tích cực trong thực hiện nhiệm vụ chuyên môn, giúp đẩy lùi tiêu cực, loại bỏ những “ung nhọt, bệnh tật” trong hoạt động báo chí, dẫn đến xa rời tôn chỉ, mục đích của báo chí cách mạng. Việc thực hiện trách nhiệm nêu gương cần gắn chặt với việc làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; các cấp ủy, tổ chức đảng trong cơ quan báo chí xây dựng

nội dung học tập đạo đức làm báo của Hồ Chí Minh chính là xây dựng chuẩn mực cao nhất, bao trùm, đồng thời cũng là tôn chỉ, mục đích của những người làm báo cách mạng.

Trong bối cảnh hiện nay, những người làm báo chí-truyền thông luôn nhận thức, quán triệt thật sâu sắc và đầy đủ vị trí, vai trò, tầm quan trọng của công tác báo chí-một thành tố quan trọng trong công tác tuyên giáo của Đảng; không ngừng học tập, rèn luyện đạo đức, nêu cao tính tiên phong, gương mẫu, góp phần quan trọng xây dựng Đảng thật sự trong sạch, vững mạnh, nâng cao năng lực lãnh đạo, cầm quyền của Đảng.

1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 17, 18, 19, 22, 25. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, Nxb CTQGST, H, 2021, T. I, tr. 95, 74, 92, 95, 183-184, 262, 173, 184, 184, 146, 146, 272, 146, 146

5, 6, 12, 20, 21, 23, 24, 26. *Sđđ*, T. II, tr. 236, 256, 238, 142, 234, 234, 142, 234

13. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, Nxb CTQG, H, 2011, T. 4, tr. 465

14. *Sđđ*, T. 13, tr. 465

15. “Hội nghị Báo chí toàn quốc tổng kết công tác năm 2020, triển khai nhiệm vụ năm 2021”, <http://www.xaydungdang.org.vn/Home/PrintStory.aspx?distribution=14526&print=true>, ngày 31-12-2020

16. “Hội nghị Báo chí toàn quốc tổng kết công tác năm 2020, triển khai nhiệm vụ năm 2021”, <http://www.xaydungdang.org.vn/Home/PrintStory.aspx?distribution=14526&print=true>, ngày 31-12-2020

27. Theo Nguyễn Thị Trường Giang: *Đạo đức nghề nghiệp của nhà báo*, Nxb Chính trị-Hành chính, H, 2011; Nguyễn Thị Trường Giang: *100 bài quy tắc đạo đức nghề báo trên thế giới*, Nxb CTQG, H, 2014

28. Báo cáo đánh giá công tác báo chí năm 2018; phương hướng, mục tiêu, nhiệm vụ, giải pháp năm 2019 của Trung ương Hội Nhà báo Việt Nam.